

PRAKSISSOVERSIGT · FORVALTNINGSRET

Praxisoversigt over brud på tavshedspligt i offentlig tjeneste (straffeloven §§ 152-152 f)

Fortrolighedsbegrebet, § 152 e-undtagelsen og strafudmålingen i praksis

Version 2 Opdateret 7. sep. 2026 46 afgørelser · 2010-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Straffelovens §§ 152-152 f er den strafferetlige overbygning på den forvaltningsretlige tavshedspligt: § 152 rammer den, der virker eller har virket i offentlig tjeneste eller hverv og uberettiget videregiver eller udnytter fortrolige oplysninger, mens §§ 152 a-152 c udvider personkredsen til private opgaveudførere, beskikkede erhverv og medhjælpere, og § 152 d rammer modtagerleddet. Praxis viser tre gennemgående akser: fortrolighedsvurderingen efter § 152, stk. 3, sammenholdt med forvaltningslovens § 27, bevisbyrden for at oplysningen faktisk var fortrolig og for gerningsmandens forsæt, og den vanskelige afvejning efter § 152 e, nr. 2, om berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse. Sanktionsniveauet er markant lavt – dagbøder er hovedreglen selv i sager om alvorlige krænkelser – mens de reelt indgribende følger typisk ligger i det ansættelsesretlige og disciplinære spor.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Tavshedspligten efter straffelovens § 152 omfatter kun oplysninger, der er fortrolige efter § 152, stk. 3 – og spørgsmålet om, hvorvidt en oplysning er tavshedsbelagt, er et retsspørgsmål undergivet fuld domstolsprøvelse.
- 02** Oplysninger, der berettiget er kommet frem i offentligheden, kan ikke senere "genvinde" fortrolighed i strafferetlig forstand; Østre Landsret afviste i 2023 udtrykkeligt anklagemyndighedens modsatte synspunkt.
- 03** At oplysninger delvist er fremkommet i åbne retsmøder gør dem ikke automatisk offentligt kendte – afgørende er, om de faktisk var almindeligt kendte for modtageren og offentligheden.
- 04** Anklagemyndigheden bærer den fulde strafferetlige bevisbyrde for, at de videregivne oplysninger var fortrolige; manglende dokumentation for klassifikation og manglende vidner med konkret sagskundskab førte til frifindelse i 27 af 28 forhold mod en tidligere PET-chef.
- 05** Forsæt kan udledes af stillingen: en politivagtleder med ansvar for pressekontakt måtte kende reglerne og havde derfor det fornødne forsæt.
- 06** Straffrihed efter § 152 e, nr. 2, kræver, at videregivelsen var nødvendig – kunne formålet være opnået ved anonymisering, færre sager eller interne kanaler, er videregivelsen uberettiget.

- 07 Whistleblowerlovens § 7 giver ikke videre beskyttelse end § 152 e, nr. 2: er videregivelsen ikke berettiget efter straffeloven, er den heller ikke ansvarsfri efter whistleblowerloven.
- 08 Uberettiget opslag i registre uden efterfølgende videregivelse falder uden for § 152 og skal i givet fald bedømmes efter § 155 om misbrug af stilling – en grænse Højesteret nu skal tage stilling til.
- 09 Sundhedspersoners journalopslag bedømmes efter sundhedslovens § 42 a med en vis skønsmargin for forberedelse af forventet behandling, men personlig relation til patienten er en skærpende omstændighed i disciplinærpraksis.
- 10 Sanktionsniveauet efter § 152 er dagbøder – typisk 6-20 dagbøder á 300-1.000 kr. – og § 152, stk. 2, aktualiseres i praksis næsten kun ved klassificerede oplysninger eller konkret fare for personer.
- 11 Klassifikation begrundet ikke i sig selv dørlukning; anklagemyndigheden skal konkretisere de specifikke skadevirkninger, før offentlighedsprincippet kan vige.
- 12 Overtrædelser, der alene krænker private interesser, er undergivet privat påtale efter § 152 f, men offentlig påtale kan ske efter anmodning – og det offentlige har selvstændig interesse i at håndhæve tavshedspligten på plejeområdet.

Systematikken i straffelovens §§ 152-152 f – personkreds,

§ 1 fortrolighedsbegreb og strafferammer

Kernebestemmelsen er [straffelovens § 152, stk. 1](#), hvorefter den, »som virker eller har virket i offentlig tjeneste eller hverv, og som uberettiget videregiver eller udnytter fortrolige oplysninger, hvortil den pågældende i den forbindelse har fået kendskab«, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder. Strafferammen forhøjes efter [§ 152, stk. 2](#) til fængsel indtil 2 år, når forholdet begås med forsæt til uberettiget vinding, eller der i øvrigt foreligger særligt skærpende omstændigheder – og lovteksten fremhæver i dag udtrykkeligt de tilfælde, hvor videregivelsen »påfører andre en betydelig skade eller indebærer en særlig risiko herfor«.

Fortrolighedsbegrebet defineres i [§ 152, stk. 3](#):

En oplysning er fortrolig, når den ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som sådan, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser.

De følgende bestemmelser udvider kredsen af ansvarssubjekter i koncentriske ringe:

- [§ 152 a](#): personer, der i øvrigt er eller har været beskæftiget med opgaver, der udføres **efter aftale med en offentlig myndighed** – samt personer ved offentligt anerkendte telefonanlæg.
- [§ 152 b](#): personer, der udøver eller har udøvet virksomhed eller erhverv i medfør af **offentlig beskikkelse eller anerkendelse**, for så vidt angår oplysninger, der er fortrolige af hensyn til private interesser.
- [§ 152 c](#): de nævnte personers **medhjælpere**.
- [§ 152 d](#): modtagerleddet – den, der uden at have medvirket uberettiget skaffer sig eller udnytter oplysninger fremkommet ved en overtrædelse (stk. 1), videregiver oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold

(stk. 2) eller videregiver oplysninger, der er fortrolige af hensyn til statens sikkerhed eller rigets forsvar (stk. 3).

- [§ 152 e](#): undtagelserne – pligt til at videregive (nr. 1) eller berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller eget eller andres tarv (nr. 2).
- [§ 152 f](#): påtale. Overtrædelser, hvorved der **alene** er krænket private interesser, er undergivet privat påtale, men offentlig påtale kan ske efter forurettedes anmodning.

Den nugældende systematik blev indført ved den store tavshedspligtsreform i 1985, der byggede på **betænkning nr. 998/1984 om tavshedspligt**. Af lovforslagets bemærkninger fremgår, at kapiteloverskriften blev ændret, fordi kapitlet nu også skulle omfatte andre end offentligt ansatte, og at afgrænsningen i § 152, stk. 1, viderefører den hidtidige personkreds. Om § 152 a præciserer forarbejderne, at ansvaret forudsætter en **egentlig aftale** mellem myndigheden og den private:

Tavshedspligten for denne gruppe af personer forudsætter, at der mellem den offentlige myndighed og den private er indgået en egentlig aftale – der dog ikke er en ansættelsesaftale. Tavshedspligten påhviler ikke automatisk enhver privat, der i forbindelse med udførelse af opgaver for det offentlige får kendskab til fortrolige oplysninger.

Forarbejderne fastslår videre, at koncessioner ikke kan sidestilles med en aftale, og at tavshedspligt for koncessionerede selskaber i givet fald må hjemles i særlovgivningen (se [lovforslaget i Folketingstidende 1985-86, tillæg A, s. 127](#)).

Om straffeskærpelsen i stk. 2 udtaler de samme forarbejder, at der »kan foreligge særligt skærpene omstændigheder såvel med hensyn til oplysningernes karakter, som med hensyn til den måde videregivelsen eller udnyttelsen er sket på eller den stilling, den pågældende har indtaget«.

Endelig skal det bemærkes, at [straffelovens § 153](#) om embedsmænds tilsidesættelse af tjenestepligter er **ophævet**. Det generelle strafansvar for pligtforsømmelse i tjenesten hviler herefter på [§ 157](#) om grov eller oftere gentagen forsømmelse (bøde eller fængsel indtil 4 måneder, i ledende stilling indtil 1 år) og på [§ 155](#) om misbrug af stilling.

LOV

[Straffeloven § 152, stk. 1-3](#)[Straffeloven § 152a](#)[Straffeloven § 152b, stk. 1](#)[Straffeloven § 152c](#)[Straffeloven § 152d, stk. 1-3](#)[Straffeloven § 152e](#)[Straffeloven § 152f, stk. 1](#)[Straffeloven § 155](#)[Straffeloven § 157, stk. 1](#)

Forvaltningslovens § 27 som udfyldende norm for § 2 fortrolighedsvurderingen

[Straffelovens § 152, stk. 3](#) er en henvisningsnorm: hvilke oplysninger der faktisk er fortrolige, afgøres i det væsentlige uden for straffeloven. Den centrale udfyldende bestemmelse er [forvaltningslovens § 27](#), der i dag opregner tavshedspligtens hensyn i syv stykker – enkeltpersoners private, herunder økonomiske, forhold og erhvervsmæssige drifts- og forretningsforhold ([stk. 1](#)), statens sikkerhed og rigets forsvar ([stk. 2](#)), rigets udenrigspolitiske interesser ([stk. 3](#)) samt en katalogbestemmelse i [stk. 4](#) om bl.a. efterforskning og forfølgning af lovovertrædelser, offentlig kontrolvirksomhed og – i nr. 5 – en generalklausul om »private og offentlige interesser, hvor hemmeligholdelse efter forholdets særlige karakter er påkrævet«.

Denne struktur er resultatet af en nyaffattelse: § 27, stk. 1, blev ophævet og erstattet af de nye stk. 1-4 ved ændringsloven af 13. juni 2013 (i kraft 1. januar 2014) som led i tilpasningen til den nye offentlighedslov. Ældre afgørelser og ombudsmandsudtalelser citerer derfor en anden – men indholdsmæssigt beslægtet – opregning. De oprindelige forarbejder til forvaltningsloven understreger, at opregningen ikke er udtømmende, og at bestemmelsen omfatter »alle inden for den offentlige forvaltning«, uanset om der er tale om tjenestemænd, overenskomstansatte, midlertidigt ansatte eller personer med offentligt hverv.

To supplerende hjemmelsspor fortjener at blive fremhævet:

- Efter [forvaltningslovens § 27, stk. 6](#) kan en myndighed **pålægge** en person uden for forvaltningen tavshedspligt om fortrolige oplysninger, som myndigheden videregiver uden at være forpligtet hertil; overtrædelse af et sådant pålæg sanktioneres efter straffelovens §§ 152 og 152 c-152 f, jf. [stk. 7](#).
- Særlovgivningen kan udvide kredsen. Et aktuelt eksempel er [bekendtgørelsen om videregivelse af fortrolige oplysninger om visse udenlandske direkte investeringer § 2](#), hvorefter både Erhvervsstyrelsens ansatte og eksterne serviceleverandører og eksperter er »under ansvar efter straffelovens §§ 152-152 e« forpligtet til hemmeligholdelse – også efter ansættelses- eller kontraktforholdets ophør. Tilsvarende er forvaltningslovens § 27 gjort anvendelig på private driftsselskaber ved [bekendtgørelse om forvaltningslovens anvendelse på virksomhed der udøves af Sundhed.dk og MedCom § 1](#).

At vurderingen er retlig – og ikke et forvaltningsskøn – blev slået fast af Østre Landsret i PET-sagen **SS-477/2019-OLR**, hvor retten under henvisning til [betænkning nr. 998/1984, s. 155](#) fremhævede, at spørgsmålet om, hvorvidt en oplysning er tavshedsbelagt, er et retsspørgsmål undergivet fuldstændig domstolsprøvelse. Se **SS-477/2019-OLR**.

At fortrolighed omvendt ikke kræver, at oplysningen er formelt stemplet, illustreres af tolkesagen **S-3358-15-**, hvor Østre Landsret ændrede byrettens frifindelse af en retstolk, der havde ringet til bekendte om en varetægtsfængslet:

Efter bevisførelsen for landsretten findes det bevist, at de i tiltalen nævnte oplysninger, som tiltalte i sin egenskab af tolk havde fået kendskab til, og som hun herefter videregav, ikke kunne antages at have været almindeligt kendt efter f.eks. omtale i medierne. ... Det forhold, at oplysningerne til dels er fremkommet i åbne retsmøder, ændrer ikke herved.

LOV

[Forvaltningsloven § 27, stk. 1-7](#)[Straffeloven § 152, stk. 3](#)

PRAKSIS

Landsretten · Tidligere PET-chef dømt for brud på tavshedspligten

28.02.2020

Landsretten · Tolk dømt for overtrædelse af tavshedspligt ved videregivelse af fortrolige oplysninger fra straffesag (Skunk-sag)

14.04.2016

§ 3 Allerede offentliggjorte oplysninger kan ikke genvinde fortrolighed

Et af de mest principielle spørgsmål i nyere praksis er, om oplysninger, der har været bredt omtalt i medierne eller er fremgået af offentlige domme, kan blive fortrolige igen, når der er gået tid. Spørgsmålet blev sat på spidsen i bogsagen mod en tidligere leder af Københavns Politis afdeling for personfarlig kriminalitet.

Københavns Byret dømte i 2021 den pågældende i [SS-6310/2021-KBH](#) for ét enkelt punkt – en oplysning om vævsrester fra en forurettet på et projektil – samt for misbrug af stilling ved private opslag i POLSAS, i alt 15 dagbøder á 1.000 kr. For hovedparten af tiltalepunkterne frifandt byretten, fordi oplysningerne allerede fremgik af offentlige domme, afspillede lydoptagelser i åbne retsmøder eller massiv medieomtale.

Østre Landsret frifandt i [SS-2843/2021-OLR](#) af 31. maj 2023 på **alle** punkter. Anklagemyndigheden havde for landsretten gjort gældende, at oplysninger kan genvinde fortrolig karakter, når der er forløbet nogen tid efter straffesagens afslutning, og henviste til [databeskyttelseslovens § 8](#), databeskyttelsesforordningens [artikel 9](#) og til, at aktindsigt efter [retsplejelovens § 41 b, stk. 2, nr. 2](#) ikke omfatter straffesager afsluttet for mere end 1 år siden. Landsretten afviste synspunktet kategorisk:

Landsretten finder ikke hjemmelsmæssigt grundlag for at lade dette hensyn indgå ved den strafferetlige vurdering, der skal foretages efter straffelovens § 152, stk. 1.

Om de allerede offentligt tilgængelige udsagn hedder det:

Allerede fordi der er tale om en gentagelse af oplysninger, der i forvejen berettiget var offentligt tilgængelige, finder landsretten ikke grundlag for at fastslå, at tiltalte har videregivet fortrolige oplysninger i strid med straffelovens § 152, stk. 1.

Selv om oplysningen om vævsrester **isoleret set** var omfattet af [forvaltningslovens § 27, stk. 1, nr. 1](#), fandt landsretten, at den sammenholdt med de øvrige offentligt tilgængelige oplysninger om drabsforsøget ikke var videre rækkende. Også den subsidiære tiltale efter [straffelovens § 264 d, stk. 1](#) blev afvist, bl.a. fordi meddelelserne fremtrådte i anonymiseret form.

Afgørelsen skal læses sammen med tolkesagen ovenfor: det er **ikke** afgørende, om oplysningen teoretisk kunne findes, men om den faktisk berettiget var offentligt tilgængelig. I [S-3358-15](#) var skunksagen omtalt i medierne, men den varetægtsfængslede var ikke nævnt ved navn – og oplysningerne var dermed fortrolige. Tilsvarende gælder i [Sag 244/2015](#) (Rigsarkivsagen), hvor Højesteret med 3-2 stemmer stadfæstede domfældelsen af en forsvarer, der i et avisinterview havde gengivet oplysninger fra et lukket grundlovsforhør. Højesteret afviste, at forsvarerens forudgående kendskab til oplysningerne fra klienten kunne fritage:

Det er i den forbindelse uden betydning, om forsvareren allerede inden det lukkede retsmøde havde fået kendskab til oplysningerne ved en samtale med sin klient.

LOV

[Forvaltningsloven § 27, stk. 1](#)
[Retsplejeloven § 41b, stk. 2](#)
[Straffeloven § 152, stk. 1](#)
[Straffeloven § 264d, stk. 1](#)

PRAKSIS	Højesteret · Advokats brud på tavshedspligt ved videregivelse af fortrolige oplysninger fra lukket grundlovsforhør (Rigsarkivsagen)	03.05.2016
	Landsretten · Frifindelse af tidligere politileder for brud på tavshedspligt og misbrug af stilling i forbindelse med bogudgivelse	31.05.2023
	Landsretten · Tolk dømt for overtrædelse af tavshedspligt ved videregivelse af fortrolige oplysninger fra straffesag (Skunk-sag)	14.04.2016
	Byretten · Dom for overtrædelse af tavshedspligt og misbrug af stilling ved polititjenestemandes udgivelse af bog	28.09.2021

§ 4 Bevisbyrden: anklagemyndigheden skal godtgøre både fortroligheden og forsættet

Den mest omfattende danske dom om bevisbyrden i tavshedspligtssager er Østre Landsrets dom af 28. februar 2020 i [SS-477/2019-OLR](#) mod en tidligere chef for Politiets Efterretningstjeneste, der havde medvirket til bogen *7 år for PET*. Anklagemyndigheden havde rejst tiltale for 28 citater. Landsretten frifandt i 27 forhold.

Begrundelsen var systematisk: PET afviste at afklassificere sin interne sikkerhedsinstruks, anklagemyndigheden førte alene den nuværende PET-chef som vidne – uden konkret kendskab til de omhandlede sager – og undlod at føre de sagsbehandlere, som ifølge vidnerne selv var nødvendige for at bedømme fortroligheden. Landsretten udtalte:

Ved den i det følgende foretagne bedømmelse af om anklagemyndigheden har løftet sin bevisbyrde i de enkelte forhold, må det derfor indgå med betydelig vægt, at der i realiteten ikke har været tilvejebragt et sådant faktisk grundlag for vurderingen af, om de enkelte tiltalepunkter indeholder fortrolige oplysninger, som har givet forsvaret fornødne mulighed for kontradiktion, og som har givet mulighed for en reel domstolsprøvelse.

Landsretten afviste desuden anklagemyndighedens generelle »tredjelandregel«, hvorefter selve omtalen af et samarbejde med en udenlandsk myndighed altid skulle være tavshedsbrud:

Ved stillingtagen til de enkelte forhold hvor hensynet til samarbejdspartnere er påberåbt, finder landsretten, at det herefter ikke kan anses for bevist, at den blotte omtale af et samarbejde med en konkret udenlandsk myndighed i alle tilfælde og uanset omstændighederne indebærer en overtrædelse af tavshedspligten.

Domfældelsen i det ene forhold (forhold j) angik derimod en oplysning om PET's samarbejde med en privat kvinde, der havde stillet sin lejlighed til rådighed for aflytning. Flertallet fandt, at oplysningen skulle hemmeligholdes både af hensyn til PET's fremtidige muligheder for at samarbejde med private, jf. [forvaltningslovens § 27, stk. 2](#), og af hensyn til kvindens beskyttelse, jf. [§ 27, stk. 4, nr. 1](#). Straffen blev fastsat til 10 dagbøder á 1.000 kr., og konfiskationspåstanden efter [straffelovens § 75](#) blev afvist, fordi der ikke var tilstrækkelig forbindelse mellem den enkeltstående strafbare handling og bogindtægten.

Forsætskravet vurderes derimod ofte ud fra gerningsmandens stilling. I [SS-2279/2017-OLR](#) om en politivagtleder, der havde fortalt pressen, at en anholdt var truffet sammen med en prostitueret og havde indtaget stoffer, udtalte Østre Landsret:

Tiltalte var som vagtleder hos politiet bekendt med reglerne for videregivelse af oplysninger til pressen, og han findes som følge heraf at have haft det fornødne forsæt til at overtræde straffelovens § 152, stk. 1.

Byrettens dom i samme sag, [SS-2342/2017-ODE](#), viser den dobbelte test tydeligt: oplysningerne vedrørte private forhold efter forvaltningslovens § 27, de var ikke efterforskningsmæssigt relevante, og de tjente ikke en åbenbar almen interesse.

Hvor beviset svigter, frifindes der. I [SS-2520/2010-OLR](#) frifandt Østre Landsret en polititjenestemand, fordi der var »betydelig tvivl« om, hvorvidt oplysningerne fra opslag i Kriminalregisteret faktisk var videregivet – i modsætning til byrettens dom i [SS-1885/2010-ODE](#), der havde fundet registeradgangen uberettiget, men frifundet for videregivelsen.

LOV	Forvaltningsloven § 27, stk. 2, 4	Straffeloven § 75	Straffeloven § 152, stk. 1
PRAKSIS	Landsretten · Tidligere PET-chef dømt for brud på tavshedspligten		28.02.2020
	Landsretten · Ulovlig videregivelse af fortrolige oplysninger ved politivagtleder		22.02.2018

Landsretten · Frifindelse af polititjenestemand for misbrug af stilling og videregivelse af fortrolige oplysninger	22.03.2011
Byretten · Politikommissær dømt for uberettiget videregivelse af fortrolige oplysninger til pressen	07.06.2017
Byretten · Polititjenestemand dømt for uberettiget opslag i Kriminalregistret	24.06.2010

§ 5 § 152 e, nr. 2 – berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse og nødvendighedskravet

[Straffelovens § 152 e](#) er den centrale berettigelsesklausul. Efter nr. 1 viger tavshedspligten, hvor der består en pligt til at videregive; efter nr. 2, hvor den pågældende »handler i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv«. Af 1985-forarbejderne fremgår, at nr. 2 er et **supplement til de almindelige objektive straffrihedsgrunde** (nødværge, lovlig retshåndhævelse, nødret, uanmodet forretningsførelse og samtykke), og at nr. 1 skal fortolkes i lyset af de regler, der pålægger oplysningspligt – herunder at vidnepligten som udgangspunkt viger for tavshedspligten efter [retsplejelovens § 169](#).

Den ledende afgørelse er Frederiksberg-sagen. En ergoterapeut i kommunens rehabiliteringsteam mente, at sagsbehandlingen var systematisk kritisabel, og udleverede sagsakter om **89 borgere** i ikke-anonymiseret form til en journalist. Østre Landsret stadfæstede byrettens domfældelse i [SS-1695/2020-OLR](#) og præciserede forholdet mellem § 152 og § 152 e:

Hvorvidt tiltalte kan straffes for overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 1, for den skete videregivelse af fortrolige oplysninger, afhænger af, om hun må anses for at have handlet »i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv«, jf. straffelovens § 152 e, nr. 2, idet denne bestemmelse er udtryk for en angivelse af tilfælde, hvor videregivelsen af fortrolige oplysninger ikke kan anses for »uberettiget« efter § 152, stk. 1.

Afvejningen faldt ud til borgernes fordel:

Efter en samlet afvejning finder landsretten, at hensynet til at få belyst Frederiksberg Kommunes sagsbehandling på rehabiliteringsområdet ikke berettigede til den krænkelse, som de i alt 89 borgere blev udsat for ved videregivelsen.

Højesteret stadfæstede i [SS-94/2021-HJR](#) (offentliggjort som [U.2022.364H](#)) med den centrale præmis:

På den baggrund finder Højesteret, at Tiltaltes ønske om at få afdækket Frederiksberg Kommunes sagsbehandling på rehabiliteringsområdet ikke berettigede til den krænkelse, som hendes videregivelse af særdeles følsomme personoplysninger om 89 borgere til journalisten indebar.

De momenter, domstolene vægter, kan sammenfattes som et **nødvendigheds- og proportionalitetstest**:

- Hvor tungtvejende er den samfundsmæssige interesse i emnet? (Her anerkendt som betydelig.)
- Var det nødvendigt at videregive **personhenførbare** oplysninger, eller kunne formålet være opnået ved anonymisering, generelle beskrivelser eller et mindre antal eksempler?
- Var mindre indgribende kanaler forsøgt? (Tiltalte havde påpeget forholdene internt uden resultat – men det var ikke tilstrækkeligt.)
- Havde den ansatte selv en tilknytning til de pågældende sager? (For ca. halvdelen af de 89 sager var hun ikke involveret i sagsbehandlingen.)
- Er oplysningerne særligt følsomme? (Diagnoser samt psykiske og sociale forhold.)

Samme afvejning ses i plejehjemssagen [Sag 78/2011](#), hvor to journalister – hvoraf den ene havde ladet sig ansætte som vikar og dermed var omfattet af § 152, stk. 1 – havde optaget beboere på omsorgscentret Fælledgården med skjult kamera under toiletbesøg og intimhygiejne. Højesteret udtalte:

Efter en samlet afvejning finder Højesteret, at hensynet til at belyse mulige kritisable forhold på omsorgscentret Fælledgården ikke berettiger de nævnte grove krænkelse af beboernes privatliv. Hertil kommer, at det efter Højesterets opfattelse ikke kan antages at have været nødvendigt at videregive optagelser af beboere på omsorgscentret i meget intime situationer.

Mønsteret er stabilt: emnets almene interesse er sjældent stridspunktet – det er **formen og omfanget** af videregivelsen, der afgør sagen.

LOV

[Retsplejelovent § 169, stk. 1](#)[Straffeloven § 152e](#)[Straffeloven § 152, stk. 1](#)[Straffeloven § 155](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets stadfæstelse af dom for videregivelse af 89 borgers personfølsomme oplysninger til journalist	13.01.2022
	Højesteret · Højesterets dom om tavshedspligt og whistleblowerbeskyttelse ved læk af 89 borgersager	13.01.2022
	Højesteret · Dagbøder til journalister for brud på tavshedspligt ved brug af skjult kamera på plejehjem	21.02.2012
	Landsretten · Stadfæstelse af dom for videregivelse af fortrolige oplysninger og misbrug af stilling	25.03.2021

§ 6 Whistleblowerloven giver ikke videre beskyttelse end § 152 e, nr. 2

[Lov om beskyttelse af whistleblowere § 7, stk. 1](#) bestemmer, at en whistleblower, der opfylder beskyttelsesbetingelserne i §§ 5 og 6, »ikke anses for at have tilsidesat en lovbestemt tavshedspligt og ikke ifalder nogen form for ansvar herfor«, forudsat at den pågældende havde rimelig grund til at antage, at indberetningen eller offentliggørelsen var **nødvendig** for at afsløre et forhold omfattet af lovens anvendelsesområde.

Højesteret afklarede forholdet mellem denne bestemmelse og straffeloven i [SS-94/2021-HJR](#). Retten konstaterede, at nødvendighedsvurderingen efter whistleblowerlovens § 7, stk. 1, ifølge forarbejderne svarer til vurderingen efter [straffelovens § 152 e, nr. 2](#). Da videregivelsen allerede var fundet uberettiget efter straffeloven, kunne whistleblowerloven derfor heller ikke føre til straffrihed. Whistleblowerloven flytter altså **ikke** grænsen for, hvad der er berettiget videregivelse af fortrolige oplysninger – den flytter navnlig den ansættelsesretlige beskyttelse mod repressalier.

Dette bekræftes af det ansættelsesretlige spor. I [BS-33549/2023-KBH](#) tilkendte Københavns Byret en kommunalt ansat 100.000 kr. i godtgørelse, fordi fratagelsen af hans systemejerskab efter en whistleblower-indberetning om mulige udbudsovertrædelser udgjorde en repressalie. Omvendt fandt en afskedigelsesnævnsopmand i [253174](#), at en buschaufførs offentlige udtalelser til TV2 om svigt i bussernes overfaldsalarmer ikke var beskyttet af whistleblowerloven, og at opsigelsen derfor ikke var urimelig.

Den retspolitiske baggrund er grundigt behandlet i [betænkning nr. 1553/2015 om offentligt ansattes ytringsfrihed og whistleblowerordninger](#). Udvalget beskrev udtrykkeligt § 152 og fastslog, at det »beror i det væsentligste på normer uden for straffeloven«, hvilke hensyn der gør en oplysning fortrolig, og at det navnlig er forvaltningslovens § 27, stk. 1-4, der udfylder normen ([s. 11](#)). Et **enigt udvalg** anbefalede i 2015, at der ikke skulle lovgives om whistleblowerordninger – en anbefaling der først blev overhalet af gennemførelsen af EU's whistleblowerdirektiv.

Allerede [betænkning nr. 1472/2006 om ytringsfrihed og meddeleret for offentligt ansatte](#) identificerede § 152 e som selve hjemlen for meddeleretten:

Bestemmelsen i straffelovens § 152 e fastslår således, at offentligt ansatte har en »meddeleret«, hvis den ansatte er forpligtet til at videregive oplysningerne, eller i tilfælde hvor den ansatte handler i berettiget varetægelse af åbenbar almeninteresse eller eget eller andres tarv. Det må antages, at dette vil kunne være tilfældet, hvis den ansatte videregiver oplysninger om faktisk konstaterede ulovligheder inden for den offentlige forvaltning.

Ytringsfrihedskommissionen gentog denne linje i [betænkning nr. 1573/2020](#).

LOV	Lov om beskyttelse af whistleblowere § 7, stk. 1	Straffeloven § 152e	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets stadfæstelse af dom for videregivelse af 89 borgeres personfølsomme oplysninger til journalist		13.01.2022
	Arbejdsretten · Buschauffør opsagt efter TV2-optræden om svigt i overfaldsalarmer – whistleblowerloven fandt ikke anvendelse		07.05.2026
	Byretten · Medarbejder tilkendt godtgørelse for repressalier efter whistleblower-indberetning		02.10.2024

§ 7 Registeropslag: grænsen mellem § 152 og § 155 om misbrug af stilling

Et uberettiget opslag i et myndighedsregister er i sig selv **ikke** en overtrædelse af [straffelovens § 152](#), som kræver videregivelse eller udnyttelse. Opslaget skal i stedet bedømmes efter [§ 155](#) om misbrug af stilling til at krænke privates eller det offentliges ret. Praksis viser, at de to spor ofte følges parallelt – og at bevisbyrden for § 152-leddet typisk er det svageste.

I [SS-1885/2010-ODE](#) fandt byretten to opslag i Kriminalregisteret på en sigtet kvinde uberettigede, men frifandt for videregivelsen. Østre Landsret frifandt i [SS-2520/2010-OLR](#) også for § 155, fordi tiltaltes forklaring om, at opslagene skete i lyset af hans arbejde med bandekriminalitet, ikke kunne afvises:

Landsretten finder på baggrund heraf og henset til tiltaltes tjenstlige arbejde med bandekriminalitet, at det ikke kan afvises, at hans opslag i Kriminalregisteret skete i tjenstligt øjemed og i en tjenstlig begrundet anledning.

Retten gengav i den forbindelse politiets interne regelgrundlag, hvorefter der »alene [må] indhentes oplysninger i tjenstligt øjemed i forbindelse med behandling af en konkret sag eller i anden tjenstlig begrundet anledning«.

I bogsagen gik byretten og landsretten hver sin vej. Københavns Byret fandt i [SS-6310/2021-KBH-](#), at POLSAS-opslagene var privat motiverede og dermed misbrug efter § 155. Østre Landsret frifandt i [SS-2843/2021-OLR](#):

Uanset om opslagene har været berettigede, finder landsretten, at anklagemyndigheden ikke har ført bevis for, at søgningerne er foretaget under sådanne omstændigheder, at der kan anses at foreligge misbrug omfattet af bestemmelsen i straffelovens § 155, 1. pkt.

Strafbarhedsgrænsen for dataopslag er nu på vej til Højesteret. Procesbevillingsnævnet meddelte den 27. november 2025 i [25/25838](#) 3.-instansbevilling i en sag, hvor to kommunalt ansatte var frifundet i både byret og landsret for tjenestemisbrug efter en stikprøvekontrol havde afsløret en lang række uberettigede opslag i kommunens elektroniske sagsbehandlingssystem. Højesteret skal her fastlægge, **hvornår uberettigede dataopslag når strafbarhedsgrænsen for § 155**.

Til sammenligning er § 155 anvendt uden problemer, hvor misbruget er kvalificeret: i [SS-2788/2011-VLR](#) blev en politiassistent dømt for at have sendt beskeder med seksuelt indhold til tre kvinder, som han var kommet i kontakt med som sagsbehandler og gennem brev- og besøgskontrol.

Også i Frederiksberg-sagen blev § 155 anvendt selvstændigt – ikke for opslag, men for opbevaring:

Landsretten finder, at tiltalte ved at have undladt at tilbagelevere sagsakterne i de ca. 45 sager, som hun var involveret i, og således havde opbevaret dem på sin bopæl gennem en længere periode, mens hun var ansat i Frederiksberg Kommune, uden at det tjente et sagsbehandlingsformål, har overtrådt straffelovens § 155.

LOV	Straffeloven § 152, stk. 1	Straffeloven § 155	
PRAKSIS	Landsretten · Frifindelse af tidligere politileder for brud på tavshedspligt og misbrug af stilling i forbindelse med bogudgivelse		31.05.2023
	Landsretten · Stadfæstelse af dom for videregivelse af fortrolige oplysninger og misbrug af stilling		25.03.2021
	Landsretten · Politiassistent dømt for misbrug af stilling ved at sende seksuelle beskeder til kvinder i forbindelse med straffesager		08.05.2012
	Landsretten · Frifindelse af polititjenestemand for misbrug af stilling og videregivelse af fortrolige oplysninger		22.03.2011
	Byretten · Dom for overtrædelse af tavshedspligt og misbrug af stilling ved polititjenestemands udgivelse af bog		28.09.2021
	Byretten · Polititjenestemand dømt for uberettiget opslag i Kriminalregistret		24.06.2010
	Procesbevillingsnævnet · Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om tjenestemisbrug (straffeloven § 155) ved kommunalt ansattes uberettigede opslag i sagsbehandlingssystem		27.11.2025

Sundhedspersoners tavshedspligt og journalopslag – et selvstændigt sanktionsspor

For sundhedspersoner er tavshedspligten reguleret særskilt. Efter [sundhedslovens § 40, stk. 1](#) har patienten »krav på, at sundhedspersoner iagttager tavshed om, hvad de under udøvelsen af deres erhverv erfarer eller får formodning om angående helbredsforhold og andre fortrolige oplysninger«. Adgangen til elektroniske journalopslag reguleres af [§ 42 a](#): opslag må ske »i fornødent omfang«, når det er **nødvendigt i forbindelse med aktuel behandling** af patienten ([stk. 1](#)), eller når indhentningen er nødvendig til berettiget varetagelse af en åbenbar almen interesse eller af væsentlige hensyn til patienten, sundhedspersonen eller andre ([stk. 2](#)) – en formulering der spejler [straffelovens § 152 e, nr. 2](#). Overtrædelse sanktioneres med bøde efter [sundhedslovens § 271](#).

NB: [§ 42 a](#) er ændret ved ændringslov af 30. december 2025 med ikrafttræden 1. januar 2026 (nyt stk. 5 om apotekeres adgang til ordinationsoplysninger, udvidelse af stk. 4 om bosteders medicinudlevering samt en global ændring af »Nationalt Genomcenter« til »Digital Sundhed Danmark«); ændringerne er endnu ikke konsolideret ind i lovbekendtgørelsen.

Strafferetligt er niveauet lavt. I [SS-277/2024-VIB](#) af 9. oktober 2025 idømte Retten i Viborg en nyansat sygeplejerske en bøde på 2.500 kr. for fire opslag i en traumepatienters journal. Dommen er instruktiv, fordi retten opdelte forholdet efter en **skønsmargin**: begrebet »aktuel behandling« dækker også situationer, hvor sundhedspersonen har rimelig grund til at formode, at behandling vil blive aktuel. De fem opslag på første nattevagt – under en traumemelding og med tiltalte som ny under mentorordning – lå inden for marginen. De fire opslag på anden nattevagt, hvor patienten fortsat ikke var ankommet og ingen nye oplysninger forelå, gjorde ikke.

Det praktisk vigtigste spor er dog **disciplinært**. Sundhedsvæsenets Disciplinærnævn behandler klager over individuelle sundhedspersoner, og Styrelsen for Patientklager over behandlingssteder. Praksis er stram:

Afgørelse	Forhold	Udfald
22DNM146	Reservelæge slog fire gange op i barndomsveninde-patienters journal	Kritik med indskærpelse; personlig relation skærpene
24DNM112	Sygeplejerske »øvede sig« i journalsystemet på pårørendes journaler	Kritik med indskærpelse; offentliggjort med navn
24DNM94	Opslag i stamdata (navn, adresse, cpr) uden behandlingsrelation	Kritik med indskærpelse – også stamdata er omfattet
26DNM18	To opslag i bekendts journal; forklaring om IT-fejl afvist efter loggennemgang	Kritik med indskærpelse
21DNU55	Overlæge videregav helbredsoplysninger til regionens rejsekontor uden samtykke	Kritik

For behandlingsstederne gælder tilsvarende. Styrelsen for Patientklager gav i [23SFP66](#) kritik af et hospital, fordi to medicinstuderende havde slået op i en patientjournal til brug for semesterundervisning – **undervisning er ikke et lovligt formål** efter § 42 a. I [23SFP67](#) blev en akutmodtagelse kritiseret for at slå op i en journal efter en telefonisk forespørgsel fra en privatperson om, hvorvidt borgeren var indlagt. Og i [23SFP06](#) fik en tandlæge kritik for at have ladet en medarbejder af den skadevoldende klinik læse patientens helbredsoplysgeskema.

Grænsen går ved den tjenstlige nødvendighed: i [23SFP54](#) var en lægesekretærs opslag lovligt, fordi det skete som led i behandling og videresendelse af en henvisning.

LOV

[Straffeloven § 152e](#)
[Sundhedsloven § 40, stk. 1](#)
[Sundhedsloven § 42a, stk. 1-2](#)
[Sundhedsloven § 271, stk. 1](#)

PRAKSIS	Byretten · Sygeplejerske idømt bøde for uberettigede opslag i patientjournal på anden nattevagt	09.10.2025
	Sundhedsvæsenets disciplinærnævn · Social- og sundhedsassistent får kritik med indskærpelse for uberettigede opslag i bekendts elektroniske patientjournal	04.06.2026
	Sundhedsvæsenets disciplinærnævn · Sygeplejerske fik kritik med indskærpelse for ulovlige elektroniske opslag i patientjournal uden behandlingsrelation	26.11.2024
	Sundhedsvæsenets disciplinærnævn · Kritik med indskærpelse for uberettiget elektronisk opslag i patientstamdata – social- og sundhedsassistent tilgik navn, adresse og CPR-nummer uden aktuel behandlingsrelation	30.10.2024
	Sundhedsvæsenets disciplinærnævn · Kritik med indskærpelse til reservelæge for fire uberettigede elektroniske opslag i patientjournal – personlig relation uden behandleransvar	09.12.2022
	Sundhedsvæsenets disciplinærnævn · Overlæge får kritik for brud på tavshedspligt ved videregivelse af helbredsoplysninger uden samtykke til regionens rejsekontor	22.09.2021
	Styrelsen for patientklager · Opslag i patientjournal til undervisning var ulovligt – Hospital får kritik for overtrædelse af sundhedsloven	19.06.2023

Styrelsen for patientklager · Ubertettiget opslag i patientjournal: Sygehus fik kritik for opslag efter henvendelse fra borger	19.06.2023
Styrelsen for patientklager · Opslag i patientjournal i forbindelse med behandling af henvisning var lovligt	16.06.2023
Styrelsen for patientklager · Kritik af tandlæge for brud på tavshedspligt – lod klinikkens medarbejdere læse patients helbredsoplysninger uden samtykke	19.01.2023

§ 9 Modtagerleddet: § 152 d og pressens sekundære tavshedspligt

Straffelovens § 152 d rammer den, der **uden at have medvirket til gerningen** uberettiget skaffer sig eller udnytter oplysninger fremkommet ved et tavshedsbrud (stk. 1), videregiver oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, jf. **forvaltningslovens § 28, stk. 1**, som er fremkommet ved en sådan overtrædelse (stk. 2), eller videregiver oplysninger, der er fortrolige af hensyn til statens sikkerhed eller rigets forsvar (stk. 3). Bestemmelsen er den historiske efterfølger til den »hæleribestemmelse«, der blev indsat i 1972; af forarbejderne til den dengang foreslåede § 152, stk. 5, fremgår, at det er tilstrækkeligt, at hovedgerningens **objektive** gerningsindhold er realiseret:

Det er for at kunne straffe efter »hæleribestemmelsen« tilstrækkelig, at det objektive gerningsindhold i den bestemmelse, der ligger til grund for hæleren, er realiseret. Om den oprindelige gerningsmand også subjektivt kan drages til ansvar, er uden betydning. Derimod kræves naturligvis sædvanlig subjektiv dækning hos hæleren, d.v.s. forsæt.

Bestemmelsen er praktisk relevant over for forfattere og journalister. I **SS-5/2019-HJR** var forfatteren bag en bog om PET sigtet efter § 152 d, stk. 1-3, jf. § 152, stk. 1 og 2, jf. **medieansvarslovens §§ 10 og 17**, mens den tidligere PET-chef var tiltalt efter § 152. Højesteret stadfæstede, at de to sager ikke var »samme sag« i retsplejelovens forstand, og at forfatteren derfor hverken havde krav på fuld aktindsigt efter **retsplejelovens § 729 a, stk. 3** eller på underretning om retsmøder efter **§ 748**. Anklagemyndigheden gjorde bl.a. gældende, at fuld aktindsigt ville stride mod beskyttelseshensynet bag § 152 d – et argument landsretten og Højesteret tilsluttede sig ved at begrænse aktindsigten til bilagsfortegnelsen med videregivelsesforbud.

Hvor journalisten selv har været **ansat**, anvendes derimod § 152 direkte. I **Sag 78/2011** fandt Højesteret, at den journalist, der havde ladet sig ansætte som vikar på plejehjemmet, var underlagt tavshedspligt efter § 152, stk. 1, og at bagmanden kunne straffes for medvirken. Højesteret afviste både forældelsesindsigelsen – videregivelsen til DR efter ansættelsens ophør gjorde forholdet til en **fortsat forbrydelse** – og indsigelsen om omgørelsesfristen i **retsplejelovens § 724, stk. 2**, da de tiltalte hverken var sigtet eller afhørt, da efterforskningen først blev indstillet.

LOV

[Forvaltningsloven § 28, stk. 1](#)

[Retsplejeloven § 729a, stk. 3](#)

[Retsplejeloven § 748, stk. 1-2](#)

[Straffeloven § 152d, stk. 1-3](#)

PRAKSIS

Højesteret · Kendelse om aktindsigt og underretning om retsmøder i sag om overtrædelse af straffelovens bestemmelser om tavshedspligt og videregivelse af fortrolige oplysninger

12.06.2019

Højesteret · Dagbøder til journalister for brud på tavshedspligt ved brug af skjult kamera på plejehjem

21.02.2012

§ 10 Klassificerede oplysninger, efterretningstjenester og offentlighed i retsplejen

Den skærpede sidegren af tavshedspligtssagerne angår klassificerede oplysninger. Her løber [straffelovens § 152, stk. 2](#) parallelt med [§ 109](#) om røbelse af statshemmeligheder (fængsel indtil 12 år, uagtsomt indtil 3 år) og med [§ 152 d, stk. 3](#).

Det administrative fundament er **Sikkerhedscirkulæret**, hvis [§ 16](#) fastslår »Need to Know«-princippet:

Indsigt i klassificerede informationer må kun gives personer, for hvem sådan indsigt er tjenstligt nødvendig (»Need to Know«). ... Ingen må gøre sig bekendt med klassificerede informationer, når det ikke er tjenstligt nødvendigt.

Efter [§ 21](#) må videregivelse kun ske, når det er tjenstligt nødvendigt, og informationer klassificeret YDERST HEMMELIGT må som hovedregel ikke gengives uden udstederens bemyndigelse.

Den procesretlige praksis fra 2023 er omfattende og går i én retning: **klassifikation begrundet ikke i sig selv dørlukning**. I sagen mod en tidligere PET-medarbejder sigtet efter [§ 152, stk. 2](#), jf. [stk. 1](#), afviste Højesteret i [SS-19/2023-HJR](#) af 27. juni 2023 anklagemyndighedens begæring om fuld dørlukning med flertallets præmis:

Vi finder imidlertid, at anklagemyndighedens og PET's redegørelse for disse omstændigheder er af så generel og overordnet karakter, at den efterprøvelse fra domstolens side, som retsplejeloven og Menneskerettighedskonventionen forudsætter, ikke er mulig.

Flertallet fremhævede, at der ikke var konkretiseret, hvilke personers sikkerhed der var i fare, eller hvilke specifikke skadevirkninger en åben rettergang ville fremkalde, jf. [retsplejelovens § 29](#) og [grundlovens § 65, stk. 1](#). Dommer Poul Dahl Jensen dissenterede. Landsretten havde forinden i [SS-291/2023-OLR](#) ændret byrettens kendelse om fuld dørlukning til delvis lukning, mens byretssagerne fremgår af [SS-26319/2022-KBH](#) og [SS-7032/2023-KBH](#).

I FE-komplekset kom Højesteret til et lignende resultat. I [SS-95/2023-HJR](#) og [SS-94/2023-HJR](#) – begge af 27. oktober 2023 og begge om tiltale efter [§ 109, stk. 1](#) – fastslog Højesteret, at dørene kun kunne lukkes under **dele** af hovedforhandlingen, idet offentlighedsprincippet efter grundlovens § 65 og EMRK artikel 6 vejer tungere end hensynet til fremmede magter for så vidt angår allerede offentligt kendte forhold. Samme dag afgjorde Højesteret i [55/2023](#) (jf. tillige [SS-55/2023-HJR](#)), at sagen mod en tidligere forsvarsminister angik en »politisk lovovertrædelse« efter [retsplejelovens § 686, stk. 4, nr. 3](#) og derfor skulle behandles med nævninger – bl.a. for at begrænse risikoen for misbrug af retssystemet i politisk øjemed.

Endelig fastslog Højesteret i [Sag 44/2023](#) af 12. oktober 2023 – i en sag om tiltale efter [§ 109, stk. 1](#) og [§ 152, stk. 2](#) – at forsvarere **ikke** generelt kan pålægges at overholde sikkerhedscirkulæret i sin helhed som betingelse for at modtage sagens akter; sagen blev hjemvist til en konkret, dokumentopdelte vurdering.

LOV	Grundloven § 65, stk. 1	Retsplejeloven § 29, stk. 1	Straffeloven § 109, stk. 1
	Straffeloven § 152, stk. 2	Straffeloven § 152d, stk. 3	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets kendelse om dørlukning i sag om lækage af statshemmeligheder 27.10.2023 Højesteret · Højesterets kendelse om delvis dørlukning i sag om røbelse af statshemmeligheder mod tidligere forsvarsminister 27.10.2023 Højesteret · Højesteret fastslår: Sag mod tidligere forsvarsminister om læk af statshemmeligheder skal behandles som en politisk lovovertrædelse med nævninger 27.10.2023 Højesteret · Højesterets afgørelse om grænser for krav til forsvareres håndtering af klassificerede oplysninger 12.10.2023 Højesteret · Højesterets afslag på dørlukning i sag om PET-medarbejders brud på tavshedspligt 27.06.2023 Landsretten · Landsrettens kendelse om dørlukning i sag om forbrydelser i offentlig tjeneste 07.02.2023		

Byretten · Kendelse om dørlukning i sag om røbning af statshemmeligheder

12.05.2023

Byretten · Sag om lukkede døre ved videregivelse af klassificerede oplysninger

16.01.2023

§ 11 Strafudmåling: dagbøder er hovedreglen

Det mest iøjnefaldende træk ved praksis er det **lave sanktionsniveau**. Uanset at strafferammen i § 152, stk. 1 rækker til fængsel i 6 måneder – og i stk. 2 til 2 år – afgøres praktisk talt alle sager med dagbøder.

Sag	Instans og dato	Forhold	Sanktion
SS-2342/2017-ODE	Retten i Odense, 7. juni 2017 (stadf. SS-2279/2017-OLR)	Vagtchef fortalte pressen om anholdts stofbrug og selskab	6 dagbøder á 500 kr.
S-3358-15	Østre Landsret, 14. april 2016	Retstolk videregav to gange oplysninger fra straffesag	15 dagbøder á 300 kr.; ingen rettighedsfrakendelse
Sag 78/2011	Højesteret, 21. februar 2012	Skjult kamera på plejehjem; grove privatlivskrænkelser	10 dagbøder á 500 kr. til hver
Sag 244/2015	Højesteret, 3. maj 2016	Forsvarer gengav oplysninger fra lukket grundlovsforhør	20 dagbøder á 500 kr. (tillægsstraf)
SS-477/2019-OLR	Østre Landsret, 28. februar 2020	Tidligere PET-chef; ét af 28 forhold	10 dagbøder á 1.000 kr.
SS-6310/2021-KBH	Københavns Byret, 28. september 2021 (senere frifundet)	§ 152 (ét punkt) + § 155 (POLSAS-opslag)	15 dagbøder á 1.000 kr.
SS-277/2024-VIB	Retten i Viborg, 9. oktober 2025	Fire uberettigede journalopslag	Bøde 2.500 kr.

De udmålingsmomenter, retterne fremhæver, er:

- **Skærpende:** gerningsmandens ledende stilling og erfaring (PET-sagen), at oplysningerne blev givet til pressen, konkret risiko for en identificerbar person, samt at hvervets karakter kræver særlig påpasselighed (tolke i straffesager).
- **Formildende:** uerfarenhed og manglende motiv til at skade (tolkesagen), delvis frifindelse, samt lang sagsbehandlingstid, jf. [straffelovens § 82, nr. 13](#) – i Rigsarkivsagen gik der over 1½ år fra anklagemyndighedens fulde kendskab til anklageskriftets modtagelse.

Rigsadvokatmeddelelsen fremhæver i [afsnittet om straffens fastsættelse, pkt. 5.3.8](#), at [straffelovens § 81, nr. 8](#) om gerninger begået i udførelsen af offentlig tjeneste eller under misbrug af stilling er en generel skærpselsgrund – men at den kun forudsættes anvendt, når tilknytningen til tjenesten kan karakteriseres som **misbrug**. Omvendt kan det efter [afsnittet om sager mod offentligt ansatte, pkt. 5.1.2](#) indgå formildende efter [straffelovens § 82, nr. 12](#), at gerningsmanden som følge af lovovertrædelsen er eller må ventes at blive afskediget fra en offentlig stilling.

LOV

[Straffeloven § 81](#)[Straffeloven § 82](#)[Straffeloven § 152, stk. 1-2](#)

PRAKSIS

Højesteret · Advokats brud på tavshedspligt ved videregivelse af fortrolige oplysninger fra lukket grundlovsforhør (Rigsarkivsagen)

03.05.2016

Højesteret · Dagbøder til journalister for brud på tavshedspligt ved brug af skjult kamera på plejehjem

21.02.2012

Landsretten · Tidligere PET-chef dømt for brud på tavshedspligten

28.02.2020

Landsretten · Ulovlig videregivelse af fortrolige oplysninger ved politivagtleder	22.02.2018
Landsretten · Tolk dømt for overtrædelse af tavshedspligt ved videregivelse af fortrolige oplysninger fra straffesag (Skunk-sag)	14.04.2016
Byretten · Sygeplejerske idømt bøde for uberettigede opslag i patientjournal på anden nattevagt	09.10.2025
Byretten · Dom for overtrædelse af tavshedspligt og misbrug af stilling ved polititjenestemand's udgivelse af bog	28.09.2021
Byretten · Politikommissær dømt for uberettiget videregivelse af fortrolige oplysninger til pressen	07.06.2017

§ 12 Påtale, forelæggelse og indberetning i sager om tavshedsbrud

Påtalereglen i [straffelovens § 152 f](#) er let at overse, men praktisk vigtig: overtrædelser af §§ 152-152 d, **hvorved der alene er krænket private interesser**, er undergivet privat påtale ([stk. 1](#)), mens offentlig påtale kan ske, når den forurettede anmoder herom ([stk. 2](#)).

Spørgsmålet blev prøvet direkte i plejehjemssagen [Sag 78/2011](#), hvor de tiltalte gjorde gældende, at sagen kun kunne gennemføres ved privat påtale, fordi der alene var krænket private interesser. Højesteret afviste indsigelsen og fandt den offentlige påtale berettiget, fordi **det offentlige har en selvstændig retlig interesse** i at sikre tavshedspligtens overholdelse i plejesystemet af hensyn til beskyttelsen af svage og udsatte beboere.

Anklagemyndighedens interne styring er stram. Efter [Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om forelæggelse og indberetning, pkt. 3.3.3](#) gælder:

Politikredsen skal forelægge tiltalespørgsmålet for statsadvokaten i sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 16 om forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv mv. (straffelovens §§ 144 – 157 b).

Alle tiltalespørgsmål efter § 152 skal altså forelægges statsadvokaten. Hertil kommer indberetningspligten efter [cirkulære om indberetning om straffesager mod offentligt ansatte § 3](#), hvorefter indberetning ledsages af oplysninger om ansættelsesforhold, arbejdsfunktion og ansættelsesmyndighed, jf. [§ 4](#). Kombinationen af forelæggelses- og indberetningsordningen forklarer, hvorfor tavshedspligtssager næsten altid får et **parallelt ansættelsesretligt efterspil**, selv hvor den strafferetlige sanktion er beskeden.

LOV

[Straffeloven § 152f, stk. 1-2](#)

PRAKSIS

Højesteret · Dagbøder til journalister for brud på tavshedspligt ved brug af skjult kamera på plejehjem 21.02.2012

§ 13 De parallelle spor: forvaltningsret, ansættelsesret og databeskyttelse

Straffesagen er sjældent den eneste – og ofte ikke den vigtigste – reaktion på et tavshedsbrud.

Det forvaltningsretlige spor. Justitsministeriets [vejledning om god adfærd i det offentlige](#) opsummerer normen kort: »Offentligt ansatte må som det klare udgangspunkt ikke ytre sig om oplysninger, der er omfattet af tavshedspligten«, illustreret med eksemplet om sygeplejersken, der på et socialt medie skriver, at hun netop har modtaget en navngiven spritbilist. Vejledningen tilføjer under [strafferetligt ansvar](#), at »strafansvar normalt kun [vil] komme på tale ved meget grove tjenesteforseelser«.

Folketingets Ombudsmand har gennem årtier trukket den vigtige grænse mellem tavshedspligt og loyalitetspligt. I udtalelsen [Kommunalt ansattes yringsfrihed i forhold til kommunalbestyrelses](#) fastslog ombudsmanden om begrænsningsreglen i forvaltningslovens § 27, at bestemmelsen »forbyder bl.a., at udtalelser som udelukkende er

i strid med loyalitetspligten, inddrages under tavshedspligten ved administrativ beslutning». En myndighed kan altså ikke gøre en ubekvem – men lovlig – ytring tavshedsbelagt ved dekret. Samme linje ses i [Offentligt ansattes ytringsfrihed](#). [Opslag på arbejdsplads](#) og i [FOB 2017-31](#), hvor ombudsmanden kritiserede en kommune for ikke at have sikret, at et møde foregik i fuld respekt for en ansats ytringsfrihed, og understregede, at ledelsen ikke kan pålægge andre begrænsninger end dem, der følger af Justitsministeriets vejledning. Se tillige [FOB 2018-23](#).

Det ansættelsesretlige spor. Her ligger de mærkbare konsekvenser. I den faglige voldgiftskendelse [FV 2024-256](#) havde en social- og sundhedshjælper videregivet et screenshot fra omsorgssystemet CURA til en pårørende. Opmanden fandt, at forholdet – sammen med upassende sprogbrug – udgjorde almindelig misligholdelse, der berettigede opsigelse med varsel, men **ikke** bortvisning; medarbejderen fik løn i opsigelsesperioden, men ikke godtgørelse for urimelig opsigelse. Kendelsen illustrerer, at proportionalitetskravet også gælder i det ansættelsesretlige spor.

Databeskyttelsessporet. Uberettiget videregivelse fra en offentlig myndighed er typisk samtidig en overtrædelse af databeskyttelsesforordningen, navnlig [artikel 5](#), [artikel 6](#), [artikel 9](#) og [artikel 32](#). Datatilsynet håndhæver dette selvstændigt over for myndigheden – ikke over for den enkelte ansatte. I [2021-32-2132](#) udtalte tilsynet **alvorlig kritik** af en kommune, der havde videregivet oplysninger om en ansats fertilitetsbehandling til 51 kolleger, med henvisning til dataminimeringsprincippet. I [2021-32-2241](#) fik Aalborg Kommune kritik for at have videregivet en lediges private e-mailadresse til øvrige kursusedtagere, idet samtykket ikke var afgivet frivilligt. Og i [2019-431-0045](#) fik en databehandler alvorlig kritik for uden instruks at have videregivet elevopgaver til forskere.

Tilsammen tegner de tre spor det billede, at [straffelovens § 152](#) i praksis fungerer som en **markørnorm** – den fastlægger grænsen og markerer alvoren – mens den faktiske adfærdsregulering i vidt omfang sker gennem disciplinærsager, ansættelsesretlige reaktioner og Datatilsynets tilsyn.

LOV	Forvaltningsloven § 27, stk. 5	Straffeloven § 152, stk. 1
PRAKSIS	Arbejdsretten · Bortvisning af social- og sundhedshjælper: Brud på tavshedspligt i forbindelse med videregivelse af CURA-screenshot til pårørende 09.09.2024 Datatilsynet · Alvorlig kritik af kommune for uberettiget viderevideregivelse af følsomme oplysninger om ansat 18.03.2022 Datatilsynet · Aalborg Kommune modtager kritik for uberettiget videregivelse af personoplysninger til en pårørende 02.11.2021 Datatilsynet · Alvorlig kritik af testvirksomhed for brud på persondatasikkerheden ved videregivelse af opgavebesvarelser 18.06.2020	

§ 14 Sammenfatning: hvad afgør en tavshedspligtssag

Praksis efter [straffelovens §§ 152-152 f](#) kan sammenfattes i fem led, der besvares i rækkefølge.

1. Er gerningsmanden omfattet af personkredsen? Kredsen er bred og omfatter både nuværende og tidligere ansatte og hvervsindehavere, private opgaveudførere med egentlig aftale ([§ 152 a](#)), beskikkede erhverv ([§ 152 b](#)) og medhjælpere ([§ 152 c](#)). Praksis viser, at også tolke på Rigspolitiets liste og vikaransatte journalister er omfattet, jf. [S-3358-15](#) og [Sag 78/2011](#). Advokater er omfattet af [§ 152](#) via retsplejelovens regler, jf. [Sag 244/2015](#).

2. Var oplysningen fortrolig? Vurderingen efter [§ 152, stk. 3](#), sammenholdt med [forvaltningslovens § 27](#), er et retsspørgsmål under fuld domstolsprøvelse. Oplysninger, der berettiget er offentligt tilgængelige, er

ikke fortrolige og kan ikke genvinde fortrolighed, jf. [SS-2843/2021-OLR](#). Omvendt gør delvis omtale i åbne retsmøder ikke i sig selv oplysningen almindeligt kendt.

3. Har anklagemyndigheden løftet bevisbyrden? Dette er det hyppigste knæpunkt. [SS-477/2019-OLR](#) viser, at manglende fremlæggelse af klassifikationsgrundlag og manglende vidner med konkret sagskundskab fører til frifindelse, uanset sagens politiske vægt.

4. Var videregivelsen uberettiget – eller dækket af § 152 e? Testen er en proportionalitetsvurdering, hvor det afgørende er, om videregivelsen var **nødvendig** i den form og det omfang, den fik. Både [SS-94/2021-HJR](#) og [Sag 78/2011](#) anerkendte emnets almene interesse, men fandt formen uproportional. [Whistleblowerlovens § 7](#) flytter ikke denne grænse.

5. Hvilken sanktion? Dagbøder i størrelsesordenen 6-20 dagbøder á 300-1.000 kr. Fængselsstraf efter [§ 152, stk. 2](#) aktualiseres reelt kun, hvor der er tale om klassificerede oplysninger, vinding eller konkret fare for identificerbare personer. De reelle konsekvenser ligger typisk i afskedigelse, disciplinær kritik med indskærpelse eller Datatilsynets kritik af myndigheden.

To åbne spørgsmål tegner den kommende udvikling. For det første skal Højesteret efter 3.-instansbevillingen i [25/25838](#) fastlægge strafbarhedsgrænsen for uberettigede dataopslag efter [§ 155](#) – et spørgsmål af stor betydning i en forvaltning, hvor logning gør massive opslagsmønstre synlige. For det andet er samspillet mellem straffelovens tavshedspligt og databeskyttelsesforordningens sanktionssystem endnu ikke afklaret i dansk retspraksis.

For tilgrænsende emner henvises til [offentligt ansattes ytringsfrihed og loyalitetspligt](#), [advokaters tavshedspligt](#), [ministres og embedsmænds strafansvar](#), [Datatilsynets administrative praksis](#), [GDPR-erstatning efter artikel 82](#) og [EMRK artikel 10 om ytringsfrihed](#).

LOV	Forvaltningsloven § 27, stk. 1	Lov om beskyttelse af whistleblowere § 7, stk. 1
	Straffeloven § 152, stk. 1-3	Straffeloven § 152e
	Straffeloven § 155	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets stadfæstelse af dom for videregivelse af 89 borgeres personfølsomme oplysninger til journalist 13.01.2022 Højesteret · Advokats brud på tavshedspligt ved videregivelse af fortrolige oplysninger fra lukket grundlovsforhør (Rigsarkivsagen) 03.05.2016 Højesteret · Dagbøder til journalister for brud på tavshedspligt ved brug af skjult kamera på plejehjem 21.02.2012 Landsretten · Frifindelse af tidligere politileder for brud på tavshedspligt og misbrug af stilling i forbindelse med bogudgivelse 31.05.2023 Landsretten · Tidligere PET-chef dømt for brud på tavshedspligten 28.02.2020 Landsretten · Tolk dømt for overtrædelse af tavshedspligt ved videregivelse af fortrolige oplysninger fra straffesag (Skunk-sag) 14.04.2016 Procesbevillingsnævnet · Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om tjenestemisbrug (straffeloven § 155) ved kommunalt ansattes uberettigede opslag i sagsbehandlingssystem 27.11.2025	

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Forvaltningsloven § 27	stk. 1-4	Lov om beskyttelse af whistleblowere § 7	stk. 1
Straffeloven § 152	stk. 1-3	Straffeloven § 152e	

Straffeloven § 152d	stk. 1-3	Straffeloven § 152f	stk. 1
Straffeloven § 155		Sundhedsloven § 42a	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser 45 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS 10

27.10.2023	Højesterets kendelse om dørlukning i sag om lækage af statshemmeligheder	4241-5079
27.10.2023	Højesterets kendelse om delvis dørlukning i sag om røbelse af statshemmeligheder mod tidligere forsvarsminister	4290-5140
27.10.2023	Højesteret fastslår: Sag mod tidligere forsvarsminister om læk af statshemmeligheder skal behandles som en politisk lovovertrædelse med nævninger	4333-5198
12.10.2023	Højesterets afgørelse om grænser for krav til forsvareres håndtering af klassificerede oplysninger	44-2023
27.06.2023	Højesterets afslag på dørlukning i sag om PET-medarbejders brud på tavshedspligt	3490-4155
13.01.2022	Højesterets stadfæstelse af dom for videregivelse af 89 borgeres personfølsomme oplysninger til journalist	1874-2233
13.01.2022	Højesterets dom om tavshedspligt og whistleblowerbeskyttelse ved læk af 89 borgersager	U.2022.364H
12.06.2019	Kendelse om aktindsigt og underretning om retsmøder i sag om overtrædelse af straffelovens bestemmelser om tavshedspligt og videregivelse af fortrolige oplysninger	1857-2212
03.05.2016	Advokats brud på tavshedspligt ved videregivelse af fortrolige oplysninger fra lukket grundlovsforhør (Rigsarkivsagen)	Sag 244/2015
21.02.2012	Dagbøder til journalister for brud på tavshedspligt ved brug af skjult kamera på plejehjem	78-2011

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS 8

31.05.2023	Frifindelse af tidligere politileder for brud på tavshedspligt og misbrug af stilling i forbindelse med bogudgivelse	3310-3939
07.02.2023	Landsrettens kendelse om dørlukning i sag om forbrydelser i offentlig tjeneste	3489-4154
25.03.2021	Stadfæstelse af dom for videregivelse af fortrolige oplysninger og misbrug af stilling	1412-1716
28.02.2020	Tidligere PET-chef dømt for brud på tavshedspligten	5928-7081
22.02.2018	Ulovlig videregivelse af fortrolige oplysninger ved politivagtleder	505-582
14.04.2016	Tolk dømt for overtrædelse af tavshedspligt ved videregivelse af fortrolige oplysninger fra straffesag (Skunk-sag)	S-3358-15
08.05.2012	Politiassistent dømt for misbrug af stilling ved at sende seksuelle beskeder til kvinder i forbindelse med straffesager	5618-6720

22.03.2011	Frifindelse af polititjenestemand for misbrug af stilling og videregivelse af fortrolige oplysninger	6926-8317
------------	--	-----------

ARBEJDSRETEN · SPECIALRET

2

07.05.2026	Buschauffør opsagt efter TV2-optræden om svigt i overfaldsalarmer – whistleblowerloven fandt ikke anvendelse	253174
------------	--	--------

09.09.2024	Bortvisning af social- og sundhedshjælper: Brud på tavshedspligt i forbindelse med videregivelse af CURA-screenshot til pårørende	FV 2024-256
------------	---	-------------

BYRETTEEN · FØRSTE INSTANS

7

09.10.2025	Sygeplejerske idømt bøde for uberettigede opslag i patientjournal på anden nattevagt	10101-11849
------------	--	-------------

02.10.2024	Medarbejder tilkendt godtgørelse for repressalier efter whistleblower-indberetning	10098-11839
------------	--	-------------

12.05.2023	Kendelse om dørlukning i sag om røbning af statshemmeligheder	4288-5137
------------	---	-----------

16.01.2023	Sag om lukkede døre ved videregivelse af klassificerede oplysninger	3488-4153
------------	---	-----------

28.09.2021	Dom for overtrædelse af tavshedspligt og misbrug af stilling ved polititjenestemands udgivelse af bog	3287-3914
------------	---	-----------

07.06.2017	Politikommisær dømt for uberettiget videregivelse af fortrolige oplysninger til pressen	506-583
------------	---	---------

24.06.2010	Polititjenestemand dømt for uberettiget opslag i Kriminalregistret	6925-8316
------------	--	-----------

PARKERINGSKLAGE ÆVNEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

5

28.06.2023	Twist om synlighed af parkeringstilladelse placeret i instrumentpanelets bakke	park-2233
------------	--	-----------

07.12.2022	Twist om matrikelskel og adresseangivelse ved Rådhusørvet i Sønderborg	park-2212
------------	--	-----------

18.10.2022	Kontrolafgift opretholdt efter indtastningsfejl i digitalt parkeringssystem hos Q-Park	park-582
------------	--	----------

05.07.2022	Twist om manglende p-tilladelse og utilstrækkelig skiltning på Refshaleøen	park-1716
------------	--	-----------

06.07.2021	Ugyldigt gæstekort: Twist om anvendelse af blyant eller fyldepen ved parkering i Valby	park-5140
------------	--	-----------

SUNDHEDSVÆSENETS DISCIPLINÆRNÆVN · NÆVN / KLAGEINSTANS

5

04.06.2026	Social- og sundhedsassistent får kritik med indskærpelse for uberettigede opslag i bekendts elektroniske patientjournal	26DNM18
------------	---	---------

26.11.2024	Sygeplejerske fik kritik med indskærpelse for ulovlige elektroniske opslag i patientjournal uden behandlingsrelation	24DNM112
------------	--	----------

30.10.2024	Kritik med indskærpelse for uberettiget elektronisk opslag i patientstamdata – social- og sundhedsassistent tilgik navn, adresse og CPR-nummer uden aktuel behandlingsrelation	24DNM94
------------	--	---------

09.12.2022	Kritik med indskærpelse til reservelæge for fire uberettigede elektroniske opslag i patientjournal – personlig relation uden behandlers ansvar	22DNM146
------------	--	----------

22.09.2021	Overlæge får kritik for brud på tavshedspligt ved videregivelse af helbredsoplysninger uden samtykke til regionens rejsekontor	21DNU55
------------	--	---------

STYRELSEN FOR PATIENTKLAGER · NÆVN / KLAGEINSTANS

4

19.06.2023	Opslag i patientjournal til undervisning var ulovligt – Hospital får kritik for overtrædelse af sundhedsloven	23SFP66
19.06.2023	Uberettiget opslag i patientjournal: Sygehus fik kritik for opslag efter henvendelse fra borger	23SFP67
16.06.2023	Opslag i patientjournal i forbindelse med behandling af henvisning var lovligt	23SFP54
19.01.2023	Kritik af tandlæge for brud på tavshedspligt – lod klinikkens medarbejder læse patients helbredsoplysninger uden samtykke	23SFP06

DATATILSYNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

3

18.03.2022	Alvorlig kritik af kommune for uberettiget viderevideregivelse af følsomme oplysninger om ansat	2021-32-2132
02.11.2021	Aalborg Kommune modtager kritik for uberettiget videregivelse af personoplysninger til en pårørende	2021-32-2241
18.06.2020	Alvorlig kritik af testvirksomhed for brud på persondatasikkerheden ved videregivelse af opgavebesvarelser	2019-431-0045

PROCESBEVILLINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

1

27.11.2025	Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om tjenestemisbrug (straffeloven § 155) ved kommunalt ansattes uberettigede opslag i sagsbehandlingssystem	25/25838
------------	--	----------

FORARBEJDE **Betænkninger**

4 referencer

Ytringsfrihed og meddeleret for offentligt ansatte

nr. 1472 · 2006 · Justitsministeriet

Betænkning om offentligt ansattes ytringsfrihed og whistleblowerordninger

nr. 1553 · 2015 · Justitsministeriet

Betænkning om ytringsfrihedens rammer og vilkår i Danmark (Betænkning nr. 1573, Del 1)

nr. 1573 · 2020 · Justitsministeriet

Ytringsfrihedens rammer og vilkår i Danmark – Betænkning nr. 1573, Del 2, afgivet af Ytringsfrihedskommissionen

nr. 1573 · 2020 · Justitsministeriet